
LEDARE

SVERIGE BEHÖVER NYA ALLIANSER

När moderaterna tidigare i höstas höll sin extra-stämma återkom partiordföranden Carl Bildt vid flera tillfällen i sina stämmotal till behovet av förnyelse och modernisering av det svenska samhället.

Med sin vid det här laget välkända entusiasm över teknologins värld låg det nära till hands för honom att dra en parallell till datorer:

”Med datorålderns språkbruk är det lätt att konstatera att det politiska operativsystemet för det svenska samhället inte längre duger.

Det går att uppgradera med ständigt nya versioner, men på samma sätt som med datorernas operativsystem när man förr eller senare den punkt där det är uppenbart att operativsystemet inte längre förlöser systemets kraft utan genom sin ålderdomlighet snarare begränsar dess möjligheter.”

Milt uttryckt är det en radikal ståndpunkt. Det är alltså inte bara viss programvara som måste bytas ut eller modi-

fieras. Nu ska datorns hela styrsystem bytas ut, närmast att jämföra med ett lands konstitution och det regelsystem som styr politiken. Och den fråga som inställer sig är förstas om moderaterna som parti verkligen är berett att i praktisk handling ta konsekvenserna av denna uppfattning.

Höger och vänster

Carl Bildt citerade i sammanhanget också Mauricio Rojas som tidigare vid parti-stämman konstaterat att konflikten mellan förnyare och traditionalister var på väg att ersätta den gamla indelningen i höger och vänster.

Bildt menar att Rojas har fel så tillvida att den nya konfliktytan mellan de som vill förändra det svenska samhället och de som vill bevara det som det är, istället sammanfaller med höger-vänsterskalan.

Det är moderaterna, förstas, som representerar förnyelsen, och socialisterna, förstas, som utgör bakåtsträvare. Eller med Bildts ord: ”Det är vi som nu för samhällsförändringens fackla framåt

och det är vänstern som i allt väsentligt står för det bromsande och det reaktionära.”

Det är nu en inte alldeles okomplicerad ståndpunkt och sannolikt inte heller korrekt. Även om man kan förstå frestelsen för en politiker att framställa sig som i förbund med samhällsutvecklingen.

Samklang med tidsandan

Socialdemokratiens unika framgångsperiod berodde i hög grad på att deras politik av samtiden uppfattades vara i samsklang med tidsandan. Den effektiva stordriftens, taylorismens och funktionalismens värderingar föreföll stämma väl med de samhällsingenjörssambitioner som den tidens socialdemokrati gav uttryck för.

Och när den expanderande välfärdsstaten tycktes ha nått vägs ände i början av 1970-talet, vad var då naturligare än att den politiska kraft som med politiska medel ville rulla tillbaka statens inblandning i människors, familjers och företags angelägenheter, sågs som moderniserings- och den nya tidens bundsförvant?

Svår uppgift

Tjugo år senare är bilden otydligare. Att återberöra det ansvar som under decennierna berövats medborgarna visade sig betydligt svårare än många hade föreställt sig.

Det finns många skäl till det. Ett är att de politiska partiernas föreställningsvärld — också moderaternas — är djupt rotad i de system som alla mer eller mindre entusiastiskt varit med om att bygga upp.

Och försöken att montera ned dem möter därför motstånd långt in i de egna väljarleden.

Ett annat skäl är att förändringarna i omvärlden har gått långt mycket snabbare än man trodde var möjligt och det politiska systemet har helt enkelt inte haft en chans att hänga med. Trögheterna är för stora och flexibiliteten för låg. Behovet av förnyelse har underskattats och de förändringar som trots allt genomförts har varit helt otillräckliga.

Ett exempel — hämtat just från moderaternas partistämma — är förslaget om fem karensdagar, som visar hur samhällsutvecklingen sprungit ifrån den politiska världen (jfr artikeln av Peje Emilsson i detta nummer).

Trött höger

Ett tredje skäl till svårigheterna är att de instrument som står till politikens förfogande i många fall visat sig helt obsoleta i en värld som genom teknologin och internationaliseringen ser helt annorlunda ut än förr.

Geoff Mulgan, chef för den nya brittiska tankesmedjan Demos, besökte nyligen Sverige och beskrev samma mönster i Storbritannien. Även om det där handlar om en mycket trött höger vars 15 år långa maktinnehav nu hotas av en socialdemokrati som står på tröskeln till en lång förnyelseprocess.

Mulgans slutsats är dock intressant även från vår synvinkel: alla partier bär ett ansvar för dagens situation och inget parti kan längre göra anspråk på att sitta på samtliga svar inför morgondagen. Tänkbara lösningar måste istället sökas

---

bortom dagens partistrider.

Det innebär inte att skillnader mellan ideologier och grundläggande värderingar förlorat i betydelse. Men eftersom de frågor verkligheten reser ser annorlunda ut så måste också svaren formuleras på nytt.

Invanda föreställningar

Omdaning av de sociala välfärdssystemen illustrerar tydligt vad det handlar om. Även Europapolitiken är ett bra exempel. Det europeiska samarbetets utmaningar reser frågor som inget parti haft någon beredskap inför och som kommer att orsaka spänningar hos alla därför att de skär på tvärs genom invanda föreställningar och åsikter. Redan folkomröstningen om medlemskap klöv socialdemokratien, centern och kds. Och nu är frågor som EMU, EUs konstitution

och utvidgningen på väg att skapa oro också inom de traditionella "Europaparterna".

Att i det läget se sig själv som den enda tänkbara systemoperatören, redo att genom några knapptryckningar byta operativsystem, ter sig möjligen naturligt från en bunker i Dayton, Ohio. Men frågan är om det är så klokt.

Insiktsfulla krafter

Att omprövningens tid bara börjat, kommer att bli uppenbart för allt fler, nu när Sverige i rask takt är på väg in i nästa lågkonjunktur. Det blir inledningen på en process som kommer att skilja de bakåträvande agnarna från det förnyande vetet i alla partier. Och ska vi komma väl ur denna omprövning krävs starka allianser mellan de insiktsfulla krafterna. Oavsett om de stavas med s eller m.